

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Кафедра анатомії і фізіології людини

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б. Жильцов

2015 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи охорони здоров'я

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки

6.010101 «Дошкільна освіта»

(шифр і назва напряму підготовки)

Спеціальність

_____
(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація

_____
(назва спеціалізації)

інститут, факультет, відділення

Інститут людинит_____
(назва інституту, факультету, відділення)

2015 – 2016 навчальний рік

Робоча програма «Основи охорони здоров'я» для студентів галузі знань 0101 Педагогічна освіта напряму підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта».

Олеся Володимирівна Тимчик, кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри анатомії і фізіології людини Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри (циклової комісії) анатомії і фізіології людини

Протокол від “25” серпня 2015 року № 1

Завідувач кафедри анатомії і фізіології людини

 - (І.М. Маруненко)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом. Структура типова.

Заступник директора Інституту людини Н.А. Клішевич

© Тимчик О., 2015 рік

© КУ імені Бориса Грінченка, 2015 рік

Олеся Володимирівна Тимчик, кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри анатомії і фізіології людини Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри (циклової комісії) анатомії і фізіології людини

Протокол від “25” серпня 2015 року № 1

Завідувач кафедри анатомії і фізіології людини

_____ - (І.М. Маруненко)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом. Структура типова.

Заступник директора Інституту людини _____ Н.А. Клішевич

© Тимчик О., 2015 рік

© КУ імені Бориса Грінченка, 2015 рік

ЗМІСТ

1.	Опис навчальної дисципліни	3 ст.
2.	Мета та завдання навчальної дисципліни	5 ст.
3.	Програма навчальної дисципліни	6 ст.
4.	Структура навчальної дисципліни	10 ст.
5.	Навчально-методична карта дисципліни «Основи охорони здоров'я»	12 ст.
6.	Теми семінарських занять	13 ст.
7.	Самостійна робота	15 ст.
8.	Індивідуальні завдання	17 ст.
9.	Методи навчання	18 ст.
10.	Методи контролю	20 ст.
11.	Методичне забезпечення	23 ст.
12.	Питання до іспиту	23 ст.
13.	Рекомендована література	26 ст.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 2	<u>Галузь знань</u> <u>0101 «Педагогічна освіта»</u> (шифр і назва)	<u>Нормативна</u>	
	<u>Напрямок підготовки</u> <u>6.010101</u> <u>«Дошкільна освіта»</u> (шифр і назва)		
Модулів – 2	Спеціальність: _____	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		3-й	-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – 1		Семестр	
Загальна кількість годин – 72		6-й	-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>«бакалавр»</u>	Лекції	
		16 год.	год.
		Семінарські	
		12 год.	год.
		Модульний контроль	
		4 год.	год.
		Самостійна робота	
		36 год.	год.
		Індивідуальні завдання:	
		4 год.	
		Вид контролю:	
		Екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – забезпечення підготовки педагога до надання першої (долікарської) медичної допомоги при нещасних випадках і невідкладних станах та проведення профілактично-оздоровчої роботи з питань охорони життя і здоров'я дітей у відповідності до основних положень Концепції.

Завдання курсу: опанування системою знань про збереження життя та зміцнення здоров'я дітей на час перебування в закладі освіти, професійної підготовки висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців у галузі освіти відповідно до вітчизняних та європейських стандартів.

Під час семінарських занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи студенти набувають **уміння та навички**.

Згідно з вимогами програми студенти повинні знати:

- основи анатомії та фізіології організму людини;
- морфо-функціональні особливості організму дітей в різні вікові періоди;
- питання загальної та особистої гігієни;
- основні ознаки патологічних станів у дітей різного віку
- ознаки клінічної та біологічної смерті;
- основи проведення реанімації;
- основи надання допомоги при деяких патологічних станах (опіках, відмороженнях, ушкодженнях електричним струмом, хімічних опіках, синдромі тривалого здавлення, отруєннях, переломах, кровотечах, травматичному шоку, пораненнях тощо) і раптових захворюваннях, в звичайних умовах та в екстремальних ситуаціях;
- основи долікарської діагностики, класифікацію раптових захворювань;
- техніку надання долікарської допомоги в різних ситуаціях, спрямовану на попередження ускладнень та врятування життя потерпілого.

Студенти повинні вміти:

- володіти навичками діагностики раптових захворювань та патологічних станів (вимірювати температуру тіла, АТ, визначати та оцінювати пульс, дихання тощо);
- володіти технікою надання першої (долікарської) допомоги при травмах, кровотечах, утопленні, задушенні, ураженнях різними хімічними і фізичними факторами (електричним струмом, високою і низькою температурами, радіацією) та при отруєннях;
- розпізнати ознаки та надати першу допомогу при укусах змій, комах, собак та інших тварин;
- володіти технікою десмургії, транспортної іммобілізації та тимчасової зупинки кровотеч;
- володіти навичками введення доступних лікарських препаратів в організм хворого при невідкладних станах;
- володіти правилами роботи при бактеріологічній небезпеці;
- володіти правилами роботи в умовах стихійного лиха чи екстремальних ситуацій;
- використовувати набуті знання не тільки в побуті та особистому житті, а також і в повсякденній роботі з дітьми.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 72 год., із них 16 год. – лекції, 12 год. – семінарські заняття, 4 год. – індивідуальна робота, 36 год. – самостійна робота, 4 год. – модульний контроль.

Вивчення бакалаврами навчальної дисципліни «Основи охорони здоров'я» завершується складанням іспиту.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Охорона здоров'я дітей та підлітків. профілактика дитячих захворювань. долікарська медична допомога при невідкладних станах, які виникають при захворюваннях та отруєннях

Тема 1. Вступ. Стан здоров'я населення в Україні. Основні питання нозології. Значення курсу основ медичних знань для майбутніх педагогічних працівників. Історія розвитку медицини. Видатні українські лікарі. Сучасний стан медичного обслуговування населення в Україні. Порівняльні дані про народжуваність, захворювання і смертність населення, в тому числі і дітей, в Україні.

Поняття про самодопомогу та взаємодопомогу в надзвичайних ситуаціях та побуті. Загальне поняття про невідкладні стани.

Нозологія - вчення про хвороби та їх класифікацію. Поняття про здоров'я та хворобу. Поняття етіології, патогенезу. Характеристика причин та умов виникнення хвороби, патологічного процесу. Зовнішні і внутрішні етіологічні фактори. Генералізований і локалізований патологічний процес. Роль нейрогуморальної системи в механізмах видужання. Поняття реактивності організму, її роль в підтриманні гомеостазу та розвитку патологічного процесу. Резистентність. Перебіг та клінічні форми захворювань. Профілактика захворювань. Спадковість і патологія.

Основні поняття теми: здоров'я, валеологія, фактори ризику, невідкладні стани, демографічні показники, медико-санітарні показники, нозологія, етіологія, патогенез, реактивність організму, ступені реактивності (чутливість, резистентність, толерантність), патологічна спадковість.

Семінарське заняття 1. Спостереження і догляд за хворими і здоровими дітьми. Лікарські препарати, способи їх застосування.

Тема 2. Розвиток організму дитини. Адаптація дітей до шкільного закладу. Дитячі захворювання та їх профілактика.

Внутрішньоутробний період розвитку та вплив шкідливих чинників на розвиток дитини. Характеристика доношеної новонародженої дитини. Фізичний розвиток дитини. Нервово-психічний розвиток дитини.

Особливості адаптації дітей до дошкільного закладу та роль вихователя в організації життя дітей у період адаптації. Роль сім'ї та педагогів у полегшенні дитині періоду адаптації до дошкільного закладу.

Основні поняття теми: педіатрія, ріст, період немовляти, період внутрішньоутробного розвитку, період новонародженості, переддошкільний, дошкільний періоди, гаметопатії, хромосомні та генні хвороби, ембріопатії, фетопатії, адаптація, біологічна, фізіологічна і патологічна адаптація

Тема 3. Функціональні порушення вищої нервової діяльності у дітей. Профілактика порушень слуху, зору та опорно-рухового апарату.

Функціональні порушення вищої нервової діяльності у дітей. Розвиток психіки і поведінка дитини. Профілактика нервовості. Форми неврозів та їх характеристика: істеричний невроз, астенічний невроз (неврастенія), невроз нав'язливих станів. Прояви неврастенії: порушення сну, нічні страхи, нічний енурез, заїкання. Профілактика неврозів.

Анатомо-фізіологічні особливості органа зору у дітей. Гострота зору. Порушення зору. Поняття про короткозорість, далекозорість, астигматизм, косоокість, дальтонізм. Вплив перегляду телепередач, читання і писання при поганому освітленні тощо на зір дитини. Анатомо-фізіологічні особливості органа слуху дитини. Фактори, що сприяють розвитку слуху. Значення мови вихователя, вчителя для слухового сприйняття. Основні причини порушень слуху у дітей. Гігієна слуху.

Анатомо-фізіологічні особливості кістково-м'язової системи дітей. Постава, види постави. Ознаки нормальної постави. Ознаки сутулої, лордозтичної, кіфотичної, випрямленої постави. Причини виникнення та профілактика порушень постави. Визначення постави у дітей. Орієнтовні комплекси вправ для корекції постави у дітей. Сколіоз; причини виникнення, ступені тяжкості, значення своєчасного розпізнання для попередження прогресування викривлення хребта. Плоскостопість; етіологічні види плоскої стопи; перші ознаки, профілактика. Визначення форми стопи методом плантографії.

Основні поняття теми: вища нервова діяльність, неадекватна поведінка, невроз, короткозорість, далекозорість, астигматизм, косоокість, кон'юнктивіт, отит, постава, плоскостопість, плантографія.

Семінарське заняття 2. Профілактика порушень опорно-рухового апарату у дітей. Методика визначення постави й форми стопи. Попередження психоневрологічних порушень у дітей.

Тема 4. Профілактика захворювань шкіри, заразних паразитарних захворювань людини.

Догляд за шкірою дитини. Гноячкові захворювання шкіри (піодермії), причини виникнення, ознаки. Перебіг гноячкових захворювань, що часто зустрічаються у дітей: псевдофурукульозу, пухирника, імпетиго, фурункула, карбункула. Грибкові захворювання шкіри: різноколірний лишай, мікроспорія. Профілактика грибкових захворювань. Вірусні захворювання – простий пухирцевий лишай, етіологія, перебіг, профілактика.

Паразитарні захворювання шкіри: короста, педикульоз. Причини виникнення, перебіг, профілактика. Гельмінтоз. Найпоширеніші глистяні хвороби в Україні. Групи гельмінтів в залежності від природних умов місцевості та шляхів зараження: геогельмінти, біогельмінти, контактні. Поняття про аскаридоз, трихоцефальоз, ентеробіоз, гіменолепідоз, ехінококоз, дифілоботріоз. Цикл розвитку аскариди. Перебіг, діагностика, лікування та профілактика гельмінтозів.

Лямбліоз; етіологія, перебіг, профілактика.

Основні поняття теми: короста, педикульоз, піодермія, мікроспорія, різноколірний лишай, гельмінтоз, хвороби інвазійні, геогельмінти, біогельмінти, хвороби паразитарні, резистентність хазяїна, облігатний хазяїн, паразит гетероксенний.

Семінарське заняття 3. Гельмінтози, лямбліоз; їх профілактика у дітей. Профілактика корости, педикульозу, грибкових захворювань.

Тема 5. Загальне поняття про невідкладні стани, види та засоби надання ДМД в загрозливих для життя людини станах, які виникають при захворюваннях серцево-судинної системи, органів дихання, травлення, сечовиділення. ДМД при гострих отруєннях.

Гіпертонічний криз як ускладнення гіпертонічної хвороби, ознаки, можливі ускладнення. Надання долікарської медичної допомоги. Ішемічна хвороба серця. Дві форми її прояву - стенокардія та інфаркт міокарду. Причини, ознаки, надання долікарської медичної допомоги, профілактика. Гостра серцева недостатність, причини, основні ознаки. Надання долікарської медичної допомоги. Непритомність як прояв гострої судинної недостатності, причини, ознаки, надання долікарської медичної допомоги. Поняття про колапс.

Бронхіальна астма як захворювання інфекційно-алергічної природи. Характеристика нападу бронхіальної астми. Надання долікарської медичної допомоги. Кровохаркання та легенева кровотеча як ускладнення захворювань дихальної системи, ознаки, надання долікарської медичної допомоги.

Гострий гастрит, причини, ознаки, надання долікарської медичної допомоги. Шлунково-кишкова кровотеча як ускладнення виразкової хвороби, ознаки, надання долікарської медичної допомоги. Печінкова колька як ускладнення жовчокам'яної хвороби. Причини, ознаки. Надання долікарської медичної допомоги.

Гострий цистит, причини, ознаки, надання долікарської медичної допомоги, можливі ускладнення, профілактика. Ниркова колька як ускладнення нирковокам'яної хвороби, ознаки, надання долікарської медичної допомоги.

Основні поняття теми: гіпертензія, гіпотензія, гіпертонічний криз, гостра серцева недостатність, ішемія, стенокардія, інфаркт міокарда, інсульт, набряк легенів, бронхоспазм, бронхіальна астма, несправжній круп, гастрит, дискінезія, ниркова колька, печінкова коліка. ексікоз, гіповолемічний шок, регідраційна терапія, дегідrataція, антидот, наркотичні речовини, токсичний гепатит, ниркова недостатність, токсичний нефрит.

Змістовий модуль II. Долікарська медична допомога в загрозливих для життя людини станах при інфекційних захворюваннях та травмах

Тема 6. Основи мікробіології, епідеміології, дезінфекційної справи. Загальна характеристика і профілактика інфекційних захворювань.

Загальні поняття про мікробіологію та мікроорганізми. Походження інфекції. Види мікроорганізмів. Взаємовідношення, що склались в ході еволюції між мікроорганізмами і біологічним хазяїном (коменсалізм, мутуалізм, паразитизм). Властивості збудників інфекційних захворювань. Мінливість мікробів. Поширення мікробів у природі.

Поняття про епідеміологію. Завдання, які вирішує епідеміологія. Вчення про епідемічний процес. Механізм та шляхи передачі інфекції. Класифікація інфекційних захворювань за інтенсивністю поширення.

Поняття про дезінфекцію, дезінсекцію, дератизацію. Види дезінфекції: профілактична, поточна, заключна. Способи та засоби дезінфекції. Знайомство з методикою використання дезінфекційних засобів при різних інфекціях. Санітарно-дезінфекційний режим. Роль педагога в попередженні контакту дітей з дезінфікуючими речовинами.

Поняття інфекційні, інвазійні хвороби. Антропонози, зоонози. Умови, необхідні для виникнення інфекційних захворювань. Класифікація Л.В. Громашевського. Перебіг інфекційної хвороби. Клінічні форми інфекційних захворювань. Профілактика інфекційних захворювань у дітей.

Імунітет. Види імунітету. Методи підвищення специфічного та неспецифічного імунітету в дітей. Профілактичні щеплення. Календар профілактичних щеплень. Реакція на щеплення. Вакцинація в дошкільному закладі, школі.

Заходи щодо хворих на інфекційні хвороби і осіб, які були з ними у контакті.

Основні поняття теми: мікробіологія, бактеріологія, вірусологія, протозоологія, мікологія, імунологія, бактерії, гриби, віруси, рикетсії, найпростіші паразити, сапрофіти, патогенність, вірулентність, симбіоз, епідеміологія, епідемічний процес, фактори поширення інфекції, шлях передачі інфекції, імунітет, варіоляція, седиментаційний метод, фітонцид, дезінфекція, дезінсекція, дератизація, бактерицидний, бактеріостатичний, хвороба інфекційна, антропоноз, зооноз, антропозоонозна інфекція, інкубаційний період, продромальний період, реконвалесценція.

Семінарське заняття 4. Методи мікробіологічного дослідження мікроорганізмів. Визначення рівня бактеріального забруднення повітря. Вивчення фітонцидної активності кімнатних рослин. Знайомство з фізичними властивостями хімічних речовин знезараження. Формування штучного імунітету. Профілактичні щеплення.

Тема 7. Інфекції дихальних шляхів. Дитячі інфекції з групи інфекцій дихальних шляхів. Кишкові, кров'яні інфекції та інфекції зовнішніх покривів.

ГРВІ, грип; збудники, джерело інфекції, шляхи передачі, основні симптоми, ускладнення. Принципи лікування, догляд, надання невідкладної допомоги. Профілактика загальна, специфічна. Протиепідемічні заходи.

Туберкульоз. Збудник туберкульозу. Зараження туберкульозом. Основні клінічні форми. Особливості перебігу у дітей. Поняття про інфікування збудником туберкульозу. Профілактика захворювання.

Дифтерія; збудник, шлях передачі, інкубаційний період, основні симптоми. Бактеріоносійство і його епідеміологічне значення. Характер місцевого враження. Дифтерія зів, дифтерійний круп, дифтерія носа, очей, дифтерія зовнішніх статевих органів, шкіри. Ускладнення дифтерії. Догляд за хворими. Значення профілактичних щеплень.

Кашлюк; збудник, шлях передачі, основні симптоми, форми захворювання. Догляд за хворим. Протиепідемічні заходи. Ускладнення та профілактика.

Кір; збудник, шлях передачі, інкубаційний період, основні симптоми. Сприйнятливість дітей до кору. Клінічні форми кору. Активна імунізація проти кору. Профілактика. Заходи у вогнищі. Терміни карантину для контактних, що не хворіли, і невакцинованих.

Краснуха; збудник, шлях передачі, інкубаційний період, сприйнятливість дітей до краснухи. Основні симптоми. Відмінність від кору. Догляд за хворим.

Ускладнення. Профілактика.

Скарлатина; збудник, джерело інфекції та шляхи поширення, інкубаційний період, основні симптоми. Догляд за хворою дитиною. Профілактика.

Вітряна віспа; збудник, шлях передачі, основні симптоми. Догляд за хворою дитиною.

Епідемічний паротит; збудники, шлях передачі, сприйнятливість, основні симптоми. Догляд за хворою дитиною. Ускладнення. Профілактика захворювання.

Менінгококовий епідемічний менінгіт, збудник, шлях передачі, основні симптоми. Особливості перебігу в дітей першого року життя. Ускладнення. Профілактика захворювання.

Кишкові інфекції. Холера - особливо небезпечна інфекція; етіологія, перебіг, профілактика. Вірусний гепатит; збудник, джерело інфекції та шляхи передачі інфекції. Особливості перебігу вірусного гепатиту та основні симптоми. Ускладнення. Догляд. Харчування. Карантин. Режим дітей, що перехворіли вірусним гепатитом. Профілактика захворювання. Дизентерія; збудник, джерела та шляхи поширення інфекції, основні симптоми захворювання. Профілактика захворювання. Сальмонельоз; збудник, джерела та шляхи поширення інфекції, основні симптоми. Профілактика захворювання. Колієнтерит; збудник, джерела інфекції та шляхи поширення, основні симптоми захворювання. Ускладнення. Профілактика захворювання. Роль педагога в попередженні поширення кишкових інфекцій.

Кров'яні інфекції. Поняття про висипний тиф. Етіологія, перебіг, профілактика. Чума; розвиток хвороби, симптоми, перебіг, профілактика. СНІД; епідемічні особливості, джерело інфекції, групи ризику, шляхи передачі, клінічні ознаки. Медична допомога хворим на СНІД, профілактика. Правовий та психосоціальний захист хворих на СНІД та ВІЛ-інфікованих. Протиепідемічні заходи..

Інфекції зовнішніх покривів. Сибірка; епідеміологія, клініка, диференціальна діагностика, профілактика і заходи в осередку.

Долікарська допомога та інформованість населення про правила поведінки під час спалаху хвороби в епідемічній ситуації. Умови проведення дезінфекції (вибір препаратів, концентрація, правила приготування дезінфікуючих розчинів, кількість розчину для різних об'єктів). обробка посуду, білизни, приміщення, виділень хворого тощо.

Основні поняття теми: екзантема, енантема, ГРВІ, індекс контагіозності, «дитячі інфекції», туберкульоз, дизентерія, фекально-оральний, аліментарний, механічний та специфічний переносники інфекцій, парентеральний, гемотрансфузійний, трансмісивний шлях передачі інфекцій, контактний механізм передачі інфекції, ретровірусна терапія.

Тема 8. Невідкладна долікарська допомога при нещасних випадках. Реанімація. Дитячий травматизм та його профілактика. Долікарська медична допомога при нещасних випадках та невідкладних станах

Травматичний шок, його перебіг, основні ознаки. Долікарська медична допомога при травматичному шоку. Поняття про знеболювання при травмах. Асептика, антисептика. Загальні відомості про травматизм.

Стадії термінального стану: передагонія, агонія, клінічна смерть. Основні ознаки термінальних станів. Ознаки клінічної смерті. Відносні та явні ознаки біологічної смерті. Реанімація. Заходи первинної реанімації при травмах. Методи проведення реанімації; підготовка потерпілого до реанімації; очищення верхніх дихальних шляхів від сторонніх предметів; фіксація язика; штучна вентиляція легень методами "рот в рот", "рот в ніс", Сільвестра; непрямий (закритий) масаж серця. Методика проведення непрямого масажу серця дітям залежно від віку.

Поняття десмургія, пов'язка, перев'язка. Види пов'язок (м'які, тверді), їх мета. Типи пов'язок за призначенням. Типи бинтових пов'язок. Загальні правила бинтування. Загальні вимоги до накладання бинтових пов'язок. Техніка накладання найбільш поширених пов'язок (спіральна пов'язка з однією та двома стрічками, пов'язка на молочну залозу, хрестоподібна, пов'язка Дезо); пов'язки на ділянку живота і таза (спіральна, колова, колосоподібна, Т-подібна); пов'язки на верхні та нижні кінцівки (колосоподібна, черепащача, восьмиподібна, поворотна, спіральна).

Визначення, класифікація та характеристика кровотеч залежно від виду ушкодження судин. Небезпека кровотеч. Методи зупинення кровотеч - тимчасове зупинення, поняття про остаточне зупинення кровотеч. Способи тимчасової зупинки кровотеч. Зупинення кровотеч у дитини, особливості його залежно від віку дитини. Особливості крововтрати у дитини.

Опіки як наслідок ушкодження різними факторами. Термічні опіки, їх ступені. Поняття про опікову хворобу. Відмороження. Замерзання. Основні ознаки ушкоджень організму людини від дії низьких температур. Електротравма. Місцеві та загальні ознаки при ураженні електричним струмом та блискавкою. Утоплення. Долікарська медична допомога при опіках, відмороженнях, електротравмах, утопленні.

Долікарська медична допомога при гострих захворюваннях і травмах органів черевної порожнини. Поняття про "гострий" живіт. Ознаки. Ускладнення. Особливості надання долікарської допомоги та догляду за хворими. Закриті ушкодження черевної стінки та органів черевної порожнини. Основні ознаки. Внутрішні кровотечі при ушкодженнях печінки і селезінки. Відкриті ушкодження живота, їх види, абсолютні ознаки проникних поранень органів черевної порожнини. Основні принципи надання долікарської медичної допомоги при ушкодженнях живота.

Опіки як наслідок ушкодження різними факторами. Термічні опіки, їх ступені. Поняття про опікову хворобу. Відмороження. Замерзання. Основні ознаки ушкоджень організму людини від дії низьких температур. Електротравма. Місцеві та загальні ознаки при ураженні електричним струмом та блискавкою. Утоплення. Долікарська медична допомога при опіках, відмороженнях, електротравмах, утопленні.

Долікарська медична допомога при гострих захворюваннях і травмах органів черевної порожнини. Поняття про "гострий" живіт. Ознаки. Ускладнення. Особливості надання долікарської допомоги та догляду за хворими. Закриті ушкодження черевної стінки та органів черевної порожнини. Основні ознаки. Внутрішні кровотечі при ушкодженнях печінки і селезінки. Відкриті ушкодження живота, їх види, абсолютні ознаки проникних поранень органів черевної порожнини. Основні принципи надання долікарської медичної допомоги при ушкодженнях живота.

Основні поняття теми: травма, кровотеча, десмургія, асептика, антисептика, реанімація, правець, газова гангрена, сепсис, невідкладний стан, нещасний випадок, травма, штучна вентиляція легень, непрямий масаж серця, сказ, травма, травматизм, перелом, токсикоз.

Семінарське заняття 5-6. Диференційна діагностика дитячих інфекційних захворювань за висипкою на шкірі, слизовій оболонці та іншими симптомами. Методи формування штучного імунітету. Профілактичні щеплення.

4. Структура навчальної дисципліни

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семінарські	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Модульний контроль
Змістовий модуль І. Специфічні сфери соціально педагогічної роботи Охорона здоров'я дітей та підлітків. Профілактика дитячих захворювань.								
1	Вступ. Стан здоров'я населення в Україні. Основні питання нозології	9	5	2	2	1	4	
2	Розвиток організму дитини. Адаптація дітей до шкільного закладу. Дитячі захворювання та їх профілактика	8	2	2			4	
3	Функціональні порушення вищої нервової діяльності у дітей. Профілактика порушень слуху, зору та опорно-рухового апарату.	9	5	2	2	1	4	
4.	Профілактика захворювань шкіри, заразних паразитарних захворювань людини.	8	4	2	2		4	
5	Загальне поняття про невідкладні стани, види та засоби надання ДМД в загрозових для життя людини станах, які виникають при захворюваннях серцево-судинної системи, органів дихання, травлення, сечовиділення. ДМД при гострих отруєннях.	6	2	2			4	
	Разом	42	18	10	6	2	20	2
Змістовий модуль ІІ. Долікарська медична допомога в загрозових для життя людини станах при інфекційних захворюваннях та отруєннях								
6.	Загальне поняття про невідкладні стани, види та засоби надання ДМД в загрозових для життя людини станах, які виникають при захворюваннях серцево-судинної системи, органів дихання, травлення, сечовиділення. ДМД при гострих отруєннях	11	5	2	2	1	6	
7.	Основи мікробіології, епідеміології, дезінфекційної справи. Загальна характеристика і профілактика інфекційних захворювань.	9	3	2		1	6	
8.	Основи мікробіології, епідеміології, дезінфекційної справи. Загальна характеристика і профілактика інфекційних захворювань.	10	6	2	4		4	
	Разом	30	14	6	6	2	16	2
	Разом за навчальним планом	72	32	16	12	4	36	4

Разом: 72 год., лекції – 16 год., семінарські заняття – 12 год., індивідуальна робота – 4 год., самостійна робота – 36 год., модульний контроль – 4 год.; Коефіцієнт: 3,65

Модулі	Змістовий модуль I					Змістовий модуль II		
Назва модуля	Охорона здоров'я дітей та підлітків. Профілактика дитячих захворювань. Долікарська медична допомога при невідкладних станах, які виникають при захворюваннях та отруєннях					Долікарська медична допомога в загрозливих для життя людини станах при інфекційних захворюваннях та травмах		
Кількість балів	104 бали					70 балів		
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8
Теми лекцій	Вступ. Стан здоров'я населення в Україні. Основні питання нозології. 1 бал	Розвиток організму дитини. Адаптація дітей до шкільного закладу. 1 бал	Функціональні порушення ВНД у дітей. Профілактика порушень слуху, зору та опорно-рухового апарату. 1 бал	Профілактика захворювань шкіри, заразних паразитарних захворювань людини. 1 бал	ДМД в загрози для життя людини в станах, які виникають при захворюваннях серцево-судинної системи, органів дихання, сечовиділення. 1 бал	Основи мікробіології, епідеміології, дезінфекційної справи. Загальна характеристика та профілактика інфекційних захворювань. 1 бал	Інфекції дихальних шляхів. Дитячі інфекції з групи інфекцій дихальних шляхів. 1 бал	Невідкладна долікарська допомога при нещасних випадках. Реанімація. Загальні відомості про травматизм. Невідкладна долікарська допомога при тяжких травмах. 1 бал
Теми семінарських занять	Спостереження і догляд за хворими і здоровими дітьми. Лікарські препарати 1 бал + 10	Профілактика порушень опорно-рухового апарату у дітей. Методика визначення постави 1 бал + 10	Гельмінтози, лямбліози; їх профілактика у дітей. Профілактика корости, педикульозу, грибкових захворювань. 1 бал + 10	Методи мікробіологічного дослідження мікроорганізмів. Визначення рівня бактеріального забруднення повітря. Вивчення фітонцидної активності кімнатних рослин. 1 бал + 10				Диференційна діагностика дитячих інфекційних захворювань за висипкою на шкірі, слизовій оболонці та іншими симптомами. Методи формування штучного імунітету. 2 бали + 20
Сам. робота	(5 балів)	(5 балів)	(5 балів)	(5 балів)		(10 балів)		
Тести	10 балів					10 балів		
Види контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)					Модульна контрольна робота 2 (25 балів)		
ІНДЗ	30							
Реферат	15							
Підсумковий контроль	Екзамен (40 балів)							

6. Теми семінарських занять

Змістовий модуль I.

Охорона здоров'я дітей та підлітків. Профілактика дитячого захворювання. Долікарська медична допомога при невідкладних станах, які виникають при захворюваннях

Семінарське заняття 1.

Тема: Спостереження і догляд за хворими і здоровими дітьми. Лікарські препарати, способи їх застосування (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

1. Температура тіла та її вимірювання.
2. Пульс та його визначення.
3. Спостереження за диханням та його визначення.
4. Визначення артеріального тиску.
5. Визначення добового діурезу.
6. Догляд за хворими під час блювання та промивання шлунка беззондовим методом.
7. Догляд за хворою дитиною (режим для хворих, вимірювання температури тіла, провітрювання, переміна постільної та натільної білизни, особиста гігієна хворої дитини, профілактика пролежнів).
8. Лікарські препарати, способи їх застосування (зовнішнє, ентеральне, парентеральне).

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Основна література: 4

Додаткова література: 22

Семінарське заняття 2.

Тема: Профілактика порушень опорно-рухового апарату у дітей. Визначення постави й форми стопи, профілактика їх порушень у дітей (2 год.)

План заняття

I. Виконання роботи.

1. Ознайомившись з меню-розкладкою та харчовою цінністю раціону харчування для дитячого садка на осінньо-зимовий період дати оцінку харчового раціону (меню):
  - а) відповідність енергетичної цінності їжі віку дітей;
  - б) відповідність розподілу калорійності добового раціону;
  - в) відповідність кількості білків, жирів, вуглеводів добовій потребі;
  - г) відповідність вітамінів нормам добової потреби.
2. Визначення постави.
3. Визначення форми стопи методом пантографії.

II. Перевірка виконання роботи.

Основна література: 4

Додаткова література: 8, 11, 12, 13

Семінарське заняття 3

Тема: Гельмінтози та їх профілактика у дітей. (2 год.)

План заняття

I. Виконання роботи.

1. Замалювати схему міграції личинок аскариди в організмі хазяїна, загальний вигляд аскариди, гострика, волосоголовця, карликового ціп'яка.
2. Користуючись текстом навчального посібника, скласти пам'ятку профілактики гельмінтозів у дошкільному закладі.
3. Описати паразита та його зовнішній вигляд, локалізацію паразитування в організмі, тривалість життя, симптоми і перебіг захворювання, можливі ускладнення та лікування (у вигляді таблиці).

II. Рішення клінічних задач.

III. Перевірка виконання самостійної роботи.

Основна література: 4

Додаткова література: 16

Змістовий модуль II

Долікарська медична допомога в загрозливих для життя людини станах при інфекційних захворюваннях та отруєннях

Семінарське заняття 4.

Тема: Методи мікробіологічного дослідження мікроорганізмів. Структура мікробної клітини. Ознайомлення з основними формами клітин мікроорганізмів. Визначення рівня бактеріального забруднення досліджувальних приміщень. Вивчення хімічних речовин знезараження. (2 год.)

План заняття

I. Виконання роботи.

1. Знайомство з будовою та правилами роботи з мікроскопом.
2. Структура бактеріальної клітини (за даними електронного мікроскопа).
3. Морфологія мікроорганізмів – збудників інфекційних захворювань.
4. Визначення рівня бактеріального забруднення повітря навчального кабінету седиментаційним методом.
5. Вивчення впливу фітонцидів листків, квіток кімнатних рослин на мікрофлору повітря.
6. Знайомство із зовнішнім виглядом та іншими фізичними властивостями дезінфікуючих речовин, вивчення вимог до них та факторів, що впливають на ефективність дезінфекції.
7. Вивчення техніки приготування дезінфікуючих розчинів (хлорного вапна, хлораміну, мильно-содового).

II. Перевірка виконання роботи.

Основна література: 5

Додаткова література: 21

Семінарське заняття 5-6.

Тема: Диференціальна діагностика дитячих інфекційних захворювань за висипкою на шкірі, слизовій оболонці та іншими симптомами. Методи формування штучного імунітету. Профілактичні щеплення. Догляд за хворими на грип та ГРВІ.(2 год.)

План заняття

I. Виконання роботи.

1. За основними симптомами й висипкою на шкірі та слизовій оболонці визначити захворювання (рішення клінічних задач).
2. Розглянути зразки профілактичних препаратів, звернути увагу на термін зберігання, ознайомитись з інструкціями, показаннями та протипоказаннями до проведення щеплень.
3. Знайомство з календарем профілактичних щеплень.
4. У вигляді таблиці заповнити найважливіші клінічні відмінності основних ГРВІ.
5. Вивчити та замалювати механізм взаємодії вірусу зі сприйнятливою клітиною.
6. Ознайомитись з методикою приготування і правилами користування захисної маски.

II. Перевірка виконання роботи.

Основна література: 4

Додаткова література: 5, 19

7. Самостійна робота

Змістовий модуль І.

Охорона здоров'я дітей та підлітків. Профілактика дитячого захворювання. Долікарська медична допомога при невідкладних станах, які виникають при захворюваннях (18 год.)

Тема 1. Вступ. Стан здоров'я населення в Україні. Основні питання нозології.

1. Вікова періодизація розвитку дітей. Характеристика кожного з періодів розвитку дитини з медичного погляду. Критичні періоди розвитку дитини.
2. Спадковість і патологія.

Тема 2. Функціональні порушення вищої нервової діяльності у дітей. Профілактика порушень слуху, зору та опорно-рухового апарату.

1. Раціональне харчування дітей різного віку. Особливості харчування хворої дитини.
2. Загартовування, гімнастика та фізична культура дітей.
3. Особиста гігієна дітей дошкільного та шкільного віку.

Тема 3. Профілактика захворювань шкіри, заразних паразитарних захворювань людини.

1. Загальні відомості про етіологію та патогенез захворювань шкіри.
2. Захворювання шкіри у дітей. Паразитарні захворювання дитини.
3. Незаразні захворювання шкіри.
4. Гнійничкові хвороби. Заразні захворювання шкіри. Догляд за шкірою, профілактика захворювання шкіри.
5. Венеричні хвороби та їх профілактика.

Тема 4. ДМД в загрозливих для життя людини станах, які виникають при захворюваннях серцево-судинної системи, органів дихання, травлення, сечовиділення. ДМД при гострих отруєннях.

1. Анатомо-фізіологічні особливості серцево-судинної, дихальної, травної, сечостатевої систем дітей.
2. Особливості будови, захворювання та профілактика серцево-судинної системи та органів дихання. Профілактика захворювань.

Змістовий модуль ІІ.

Долікарська медична допомога в загрозливих для життя людини станах при інфекційних захворюваннях та отруєннях (18 год.)

Тема 5. Основи мікробіології, епідеміології, дезінфекційної справи.

Загальна характеристика і профілактика інфекційних захворювань.

1. Поширення мікробів у природі. Мікрофлора ґрунту, води, повітря.
2. Мікрофлора тіла здорової людини.
3. Значення епідеміології в охороні здоров'я дітей.
4. Санітарно-дезінфекційний режим в дошкільному закладі.
5. Роль вихователя в проведенні профілактичної дезінфекції.
6. Загальна характеристика інфекційних захворювань та їх профілактика у дітей.
7. Шляхи перебігу інфекційних хвороб.
8. Туберкульоз, як соціальна хвороба.
9. Епідеміологічна ситуація в Україні. Профілактика туберкульозу.

Тема 6. Інфекції дихальних шляхів. Дитячі інфекції з групи інфекцій дихальних шляхів.

1. Принципи лікування гострих респіраторних захворювань. Догляд за хворими на ГРВІ.
2. Вплив шкідливих звичок людини на перебіг та ускладнення ГРВІ.
3. Методи формування штучного імунітету. Профілактичні щеплення.

Тема 7. Невідкладна долікарська допомога при нещасних випадках.

Реанімація. Долікарська медична допомога при нещасних випадках та невідкладних станах.

1. Рани.
2. Ускладнення при пораненні та їх профілактика.
3. Асептика та антисептика.
4. Перев'язувальний матеріал та інструменти, що застосовуються при обробці ран. Опіки, запобігання опіків у дітей.
5. Небезпека опіків очей, дихальних шляхів.
6. Поняття про лікування опіків.
7. Загальне поняття про невідкладні стани та засоби надання ДМД при них.
8. Перша допомога при нещасних випадках та невідкладних ситуаціях.
9. Перша допомога при попаданні чужорідних тіл.
10. Перша допомога при утопленні, удушенні.
11. Перша допомога при опіках та електротравмах.
12. Перша допомога при обмороженні.
13. Перша допомога при отруєнні.
14. Перша допомога при приступі апендициту, випаданні прямої кишки, укусах ядовитих та сказаних тварин.
15. Зомління і шок, перша допомога при них.
16. Перша допомога при нещасних випадках.

Карту самостійної роботи, де визначено форми академічного контролю, успішність (бали) самостійної роботи магістрантами, подано у вигляді табл. 6.1.

Таблиця 6.1

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали
Змістовий модуль І. Охорона здоров'я дітей та підлітків. Профілактика дитячого захворювання. Долікарська медична допомога при невідкладних станах, які виникають при захворюваннях (18 год.)		
Тема 1. Вступ. Стан здоров'я населення в Україні. Основні питання нозології.	Семінарське заняття, індивідуальне заняття	5
Тема 2. Функціональні порушення вищої нервової діяльності у дітей. Профілактика порушень слуху, зору та опорно-рухового апарату.	Семінарське заняття, індивідуальне заняття	5
Тема 3. Профілактика захворювань шкіри, заразних паразитарних захворювань людини.	Семінарське заняття, індивідуальне заняття, тестування	5
Тема 4. ДМД в загрозливих для життя людини станах, які виникають при захворюваннях серцево-судинної системи, органів дихання, травлення, сечовиділення. ДМД при гострих отруєннях.	Семінарське заняття, індивідуальне заняття, тестування, модульний контроль	5
Змістовий модуль ІІ. Долікарська медична допомога в загрозливих для життя людини станах при інфекційних захворюваннях та отруєннях (18 год.)		
Тема 5. Основи мікробіології, епідеміології, дезінфекційної справи. Загальна характеристика і профілактика інфекційних захворювань.	Семінарське заняття, індивідуальне заняття, тестування, модульний контроль, екзамен	10
Тема 6. Інфекції дихальних шляхів. Дитячі інфекції з групи інфекцій дихальних шляхів.		
Тема 7. Невідкладна долікарська допомога при нещасних випадках. Реанімація. Долікарська медична допомога при нещасних випадках та невідкладних станах.		
Разом: 36 год.	30 балів	

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності бакалавра, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу – це вид науково-дослідної роботи бакалавра, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

✓ науково-педагогічне дослідження у вигляді реферату (охоплює весь зміст навчального курсу) – **30 балів**.

Орієнтовна структура ІНДЗ – науково-педагогічного дослідження у вигляді реферату: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел. Критерії оцінювання та шкалу оцінювання подано відповідно у табл. 8.1. і 8.2.

Таблиця 8.1.

Критерії оцінювання ІНДЗ (науково-педагогічного дослідження у вигляді реферату)		
№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	4
2.	Складання плану реферату	3
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	12
4.	Дотримання правил реферуванням наукових публікацій	3
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	5
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	3
Разом		30

Таблиця 8.2.

Шкала оцінювання ІНДЗ (науково-педагогічного дослідження у вигляді реферату)		
Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	28-30	Відмінно
Достатній	20-27	Добре
Середній	11-19	Задовільно
Низький	0-10	Незадовільно

Орієнтовна тематика реферативних досліджень з навчальної дисципліни «Основи охорони здоров'я»

1. Здоров'я як соціальна цінність. Здоров'я як системна категорія – сутність, зміст і визначення (ВООЗ, 1999). Валеологія — наука про здоров'я.
2. Соціальна медицина і гігієна. Соціально-гігієнічні проблеми порушення здоров'я.
3. Проблеми, норми і патології в медицині.
4. Система керування охороною здоров'я.
7. Основні напрями організації медичної допомоги населенню.
8. Соціально-медичні послуги населенню.
9. Соціально-медичні аспекти соціальної роботи.
10. Здоров'я та здоровий спосіб життя як цільові параметри соціальної роботи.
11. Здоровий спосіб життя. Поняття й приклади.
12. Категорії населення, які потребують медико-соціальної допомоги.
13. Роль і завдання медичного соціального працівника.
14. Організація травматологічної й ортопедичної допомоги населенню.
15. Організація психіатричної допомоги населенню.
16. Організація медико-соціального патронажу.
17. Фізіологія та патологія репродукції.
18. Планування сім'ї.
19. Суспільна охорона здоров'я, її місце в новій політиці ВООЗ.
20. Нещасні випадки, травми й здоров'я.
21. Медико-соціальні проблеми здоров'я та біоетика.
22. Соціальні детермінанти здоров'я.
23. Інваліди й суспільство.
24. Хвороба як обмежена воля й християнство.
25. Соціально-психологічні проблеми катувань і страти.
26. Фізичне й психічне здоров'я. Пам'ять предків і здоров'я.
27. Соціальні наслідки тютюнової, алкогольної та наркотичної залежностей.
28. Праця та здоров'я в онто- й філогенезі.
29. Демографічні проблеми України як інтегральний показник стану громадського здоров'я.
30. Медико-соціальні аспекти демографічних процесів. Демографічні показники. Чисельність і склад населення. Механічний рух населення. Природний рух населення.
31. Демографічна ситуація в Україні. Народжуваність. Фактори, що впливають на рівень народжуваності. Смертність. Середня очікувана тривалість життя. Причини, наслідки, завдання державної політики ризику смертності.
32. Екзогенні та ендогенні фактори ризику здоров'я. Міжсекторальні технології здоров'я. Міжсекторальне управління ризиками в системі охорони здоров'я.
33. Національні і міжнародні програми запобігання захворюванням. Нові технології здоров'я.
34. Медико-соціальні аспекти здоров'я: проблеми перехідного періоду. Особливості системи охорони здоров'я в перехідний період. Фактори впливу на стан здоров'я: економічне забезпечення, зміни в системі охорони здоров'я, роль громадських організацій, роль людини.
35. Біосоціальні причини і прояви стресу. Сучасні стресогенні фактори і здоров'я населення.
36. Актуальність екологічних аспектів в охороні здоров'я населення України. Географія здоров'я в Україні. "Екологічна нерівність" громадян України. Екологічна культура населення.

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Основи охорони здоров'я».

Студент може набрати максимальну кількість балів за ІНДЗ – 30 балів.

9. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- Словесні: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

- Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

- Семінарські.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації:

індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення:

репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю:

під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання:

навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

10. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Основи охорони здоров'я» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 10.1, табл. 10.2.

Таблиця 10.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

Вид діяльності	Бал	Σ балів
1. Відвідування лекцій	1	$8 \times 1 = 8$
2. Відвідування семінарських занять	1	$6 \times 1 = 6$
3. Виконання семінарських занять	10	$6 \times 10 = 60$
6. Самостійна робота	5	$6 \times 5 = 30$
7. Виконання мод. контр. роботи	25	$2 \times 25 = 50$
8. ІНДЗ	30	30
9. Поточне тестування	10	$2 \times 10 = 20$
10. Написання реферату	15	$1 \times 15 = 15$
РАЗОМ БАЛІВ		219

Розрахунок коефіцієнту: $219 : 60 = 3,65$

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; звіт, реферат, есе.
- **Комп'ютерного контролю:** тестові програми.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 10.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35 – 59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 74	«задовільно»	ED
75 – 89	«добре»	CB
90 – 100	«відмінно»	A

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 10.3.

Таблиця 10.3

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на індивідуальних заняттях (див. п. «Захист творчих проєктів»).

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та семінарські заняття, самостійна робота								Вид контролю
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	Екзамен
70				40				
МКР 1 – 25 балів				МКР 2 – 25 балів				
Відвідування – 14 балів								
ІНДЗ – 30 балів								
Реферат– 15 балів								

Коефіцієнт: 3,65

12. Методичне забезпечення

1. опорні конспекти лекцій;
2. навчальні посібники;
3. робоча навчальна програма;
4. збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
5. засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);
6. завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни.

13. Питання до екзамену

1. Значення знань про здоров'я та хвороби дитини для педагогіки дошкільного і шкільного віку, працівників дитячих закладів освіти.
2. Історія розвитку медицини. Завдання охорони здоров'я дітей на сучасному етапі розвитку України.
3. Поняття про здоров'я та патологію. Сучасний стан медичного обслуговування населення в Україні.
4. Поняття росту і розвитку. Вікова періодизація розвитку дитини. Період внутрішньоутробного розвитку.

5. Гестація, критичні періоди у формування дитячого організму і виникнення патології у внутрішньоутробний період.
6. Профілактика порушень здоров'я дитини в ембріогенезі.
7. Період новонародженості. Загальна характеристика доношеної новонародженої дитини. Основні проблеми здоров'я дитини у період новонародженості.
8. Поняття про перехідні стани. Хвороби новонароджених дітей. Захворювання шкіри. Захворювання пупка. Асфіксія новонароджених дітей. Внутрішньочерепна родова травма.
9. Основи догляду за новонародженою дитиною. Предмети індивідуального догляду.
10. Грудний період. Загальна характеристика. Хвороби грудного періоду.
11. Гігієна дитини та основи медичного догляду за хворою дитиною грудного періоду. Предмети індивідуального догляду.
12. Переддошкільний або старший ясельний період. Загальна характеристика. Хвороби дітей та їх наслідки для здоров'я дитини у подальших вікових періодах.
13. Дошкільний вік. Загальна характеристика. Хвороби дітей дошкільного віку та особливості їх профілактики та лікування.
14. Молодший шкільний вік. Загальна характеристика. Хвороби дітей молодшого шкільного віку, їх профілактика та лікування.
15. Закономірності процесів росту і розвитку дітей Фізичний і нервово-психічний розвиток дітей дошкільного віку.
16. Фізичний розвиток і нервово-психічний розвиток дітей молодшого шкільного віку.
17. Основи моніторингу розвитку дитини дошкільного і шкільного віку.
18. Оцінювання фізичного розвитку дитини за показниками маси тіла, довжини тіла (сидячи, стоячи), окружності грудної клітки, окружності голови.
19. Акселерація та ретардація розвитку дітей.
20. Соціальні та біологічні чинники у формування і розвитку людини. Фактори навколишнього середовища у забезпеченні нормального розвитку дитини.
21. Генетичні чинники формування здоров'я дитини. Медико-генетичне консультування та його роль у виявленні проблем формування здоров'я дитини.
22. Конституція і фактори біологічної і соціальної адаптації.
23. Закономірності адаптації дитини до дошкільного дитячого закладу та школи. Роль педагога в організації життя дітей в період адаптації.
24. Гігієнічні вимоги до земельної ділянки та будинку дитячого закладу (дитячого садка, школи).
25. Освітлення, повітряне середовище, опалення, вентиляція, водопостачання, прибирання приміщень дитячого навчального закладу.
26. Організація режиму дня в дошкільному закладі та школі. Навчальне обладнання.
27. Методи оцінювання фізичного розвитку дошкільників. Поняття про індекс здоров'я, загальну та індивідуальну захворюваність.
28. Поняття про рівень фізичного розвитку та мовлення дітей дошкільного віку. Дефекти мовлення.
29. Педагогічні та медичні аспекти підготовки дітей до навчання у школі. Поняття "шкільної зрілості", методи її визначення (спосіб А. Керна в модифікації І. Іразека).
30. Розумова працездатність дошкільників. Рання втома та психолого-педагогічні особливості її профілактики та подолання.
31. Роль педагога у визначенні психофізіологічного рейтингу дошкільника.
32. Особливості розумової праці. Можливості ускладнення здоров'я дитини у разі порушення гігієнічних норм розумової праці. Працездатність, її фази. Зміна працездатності дітей у процесі навчальної діяльності.
33. Втома і стомленість у дітей, заходи її профілактики. Перевтома як патологічний стан. Медичні та психолого-педагогічні аспекти її профілактики та лікування
34. Гігієнічні норми організації навчальної роботи в школі: урок, перерва, суспільно корисна праця, канікули.
35. Шкільний та дидактогенні неврози, їх загальна характеристика, етіологія, профілактика та лікування.

36. Поняття норми і патології у визначенні стану здоров'я дитини. Поняття моніторингу стану здоров'я дитини.
37. Біологічний і календарний вік. Роль сучасного медичного обладнання у визначенні біологічного віку дитини.
38. Ризики для здоров'я дитини залежно від ступеня співпадання параметрів біологічного і календарного віку.
39. Групи здоров'я дітей. Контроль за станом здоров'я дітей в умовах дитячого дошкільного закладу та школи.
40. Співпраця педагогічних і медичних працівників у роботі з дітьми, що мають різні групи здоров'я.
41. Уроджені дефекти опорно-рухового апарату. Порушення постави. Плоскостопість.
42. Запобігання викривленню хребта і розвитку плоскостопості. Комплекс вправ для профілактики порушень постави.
43. Комплекс вправ для виправлення (корекції) сутулості.
44. Значення фізичної культури у розвитку опорно-рухового апарату в дітей та підлітків. Недостатній рівень рухової активності - гіподинамія, як фактор ризику.
45. Гігієнічні вимоги до навчальних меблів та робочої пози учня. Гігієнічні основи фізичного виховання учнів.
46. Особливості процесу травлення у дітей. Значення основних компонентів їжі для розвитку дитини, збереження і зміцнення її здоров'я.
47. Поняття про обмін речовин та енергії.
48. Гігієнічні аспекти організації харчування дітей в дитячому закладі. Санітарний режим харчоблоку.
49. Калорійність добового раціону. Якісний склад добового раціону. Режим та організація харчування.
50. Профілактика харчових отруєнь. Джерела радіаційного забруднення їжі та його наслідки.
51. Методи очищення власного організму від токсичних речовин.
52. Недостатнє харчування та його наслідки: дистрофія, затримка росту і розвитку. Надмірне харчування, ожиріння. Зміни в організмі при ожирінні.
53. Вікові особливості пластичного та енергетичного обміну. Харчування. Харчовий раціон. Харчовий щоденник та рекомендації до його ведення.
54. Основні захворювання органів травлення у дітей. Стоматит. Гострий гастрит. Гострий гастроентерит, Захворювання жовчних шляхів. Дискінезія жовчних шляхів.
55. Оздоровче та лікувальне харчування. Роздільне і змішане харчування. Вегетаріанство як система харчування.
56. Органи зору та слуху як важливі складники сенсорної системи організму. Їх значення для розвитку дитини та адаптації у навколишньому середовищі.
57. Чинники, що сприяють та заважають розвитку слуху дитини. Основні причини порушення слуху в дітей дошкільного і шкільного віку. Поняття про сіркову пробку, чужорідне тіло вуха. Гострий та хронічний отит. Розрив барабанної перетинки.
58. Надання першої долікарської медичної допомоги при пошкодженнях органу слуху. Попередження порушення слуху в дітей в умовах дитячого закладу.
59. Особливості зорового апарату дитини. Причини та ознаки короткозорості у дітей. Поняття про астигматизм, далекозорість, дальтонізм.
60. Гігієнічні норми читання, письма, перегляду програм телебачення та їх дотримання як шлях до попередження порушень органів зору у дітей дошкільного і шкільного віку.
61. Загальна класифікація інфекційних захворювань (за Л.В. Громашевським). Гострі респіраторні вірусні інфекції та особливості їх клінічного перебігу у дітей.
62. Дитячі хвороби з групи інфекцій дихальних шляхів. Догляд за хворими на грип та ГРВІ.
63. Дифтерія, кір, скарлатина: шляхи зараження, характерні ознаки, особливості перебігу захворювання, ускладнення. Медична допомога хворим. Профілактика, протиепідемічні заходи.

64. Вітряна віспа, коклюш, краснуха, дизентерія, епідемічний гепатит, епідемічний менінгіт: шляхи зараження, характерні ознаки, особливості перебігу захворювання, ускладнення. Медична допомога хворим. Профілактика в умовах дитячого закладу.
65. Кишкові інфекції. Паразитарні захворювання органів травлення і особливості їх перебігу у дітей. Профілактика гельмінтозів.
66. Методи формування штучного імунітету. Профілактичні щеплення.
67. Санітарно-протиепідемічний режим у дитячому закладі.
68. Поняття долікарської допомоги. Особливості перебігу травматичних ушкоджень у дітей.
69. Поняття "непритомність", "колапс", "шок".
70. Роль педагога в роботі з дошкільниками і дітьми шкільного віку щодо профілактики травм внаслідок дорожньо-транспортних пригод.
71. Невідкладна долікарська допомога при важких травмах. Реанімація. Заходи первинної реанімації у разі раптової зупинки серцевої діяльності і дихання.
72. Види пошкоджень: механічні, фізичні, хімічні. Закриті пошкодження та їх види. Перша допомога при закритих пошкодженнях.
73. Рани як вид відкритих пошкоджень. Біль, його природа та заходи долікарської допомоги.
74. Кровотечі. Перша допомога при артеріальній, венозній, капілярній та носовій кровотечі.
75. Десмургія. Поняття про септику та антисептику.
76. Поняття про забиття, його ознаки та перша допомога. Ушкодження внутрішніх органів..
77. Синдром тривалого здавлення. Вивихи. Переломи кісток. Закриті та відкриті переломи кісток, ознаки, долікарська допомога.
78. Травми грудної клітки, хребта, кісток тазу, черепно-мозкові травми: ознаки та перша медична допомога.
79. Опіки та специфіка першої допомоги відповідно до їх виду.
80. Обмороження та його ступені залежно від тяжкості. Перша допомога при обмороженнях.
81. Електротравма, перша допомога.
82. Тепловий і сонячний удар, заходи попередження і першої допомоги.
83. Перша допомога при укусах бджіл, ос, комарів та отруйних членистоногих.
84. Перша допомога при укусах змій. Укуси тварин, хворих на сказ.
85. Перша допомога при потрапленні в організм дитини чужорідного тіла.
86. Перша допомога при утопленні.
87. Загартовування та його види.
88. Фітопрофілактика. Значення біологічно активних речовин рослин у зміцненні здоров'я дитини.
89. Методи спостереження за станом здоров'я дитини.

Рекомендована література

Базова

1. Авельцева Т. П., Басюк Т. П., Безпалько О. В., Журавель Т. В., Зимівець Н. В. Основи громадського здоров'я: теорія і практика: навч.-метод. посібник / Український фонд «Благополуччя дітей» ; Центр з проблем соціальної педагогіки та соціальної роботи АПН України; Луганський національний педагогічний ун-т ім. Тараса Шевченка / О.В. Безпалько (ред.). — Ужгород : Патент, 2008. — 322с.
2. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи (модульний курс дистанційного навчання) / А.Й. Капська, О.В. Безпалько, Р.Х. Вайнола; Заг. ред. А.Й. Папської. — К., 2002. — 164 с.
3. Мартыненко А. В. Медико-социальная работа. — М.: Наука, 1999. — 240 с.
4. Хрипкова А.Г. Вікова фізіологія. К.: Вища школа. — 1982. 272 с.
5. Хрипкова А.Г., Антропова М.В. Возрастная физиология и школьная гигиена. М.: Просвещение. — 1990. — 319 с.

6. Мойсак О.Д. Основи медичних знань та охорони здоров'я. Навчальний посібник 5 –те видання, доповнене К.: Арістей. – 2008. 615 с.
7. Державна національна програма "Діти України". - Київ, 1993.
8. Медицина дитинства / За редакцією Мошчица П.С. - К.: Здоров'я, 1994.
9. Дитячі хвороби / За редакцією проф. Ткаченко С.К. - К.: Вища школа, 1991.
10. Мойсак О.Д. Основи медичних знань і охорони здоров'я. Навчальний посібник. 5-е видання, виправлене та доповнене. – К., Арістей, 2008.
11. Гишак Т.В., Долина О.В. Основи медичних знань та медицина катастроф. Навчальний посібник. – К., 2003.

Допоміжна

1. Абрамова Г. С. Психология в медицине: Учеб. пособие / Г. С. Абрамова, Ю. А. Юдчиц. — М.: ЛПА “Кафедра-М”, 1998. — 272 с.
2. Вайзман Н. П. Реабилитационная педагогика. — М.: Аграф, 1996. — 160 с.
3. Вороненко Ю. В. Посібник із соціальної медицини та організації охорони здоров'я / Ю. В. Вороненко, Л. О. Прус, А. П. Чуйко. — К.: Здоров'я, 2002. — 358 с.
4. Всемирная программа действий в отношении инвалидов, принятая Генеральной Ассамблеей в ее резолюции 37/52 от 3 декабря 1982 г.
5. Всеобщая декларация прав человека. ООН, 1948.
6. Гладун З. С. Державне управління в галузі охорони здоров'я. — Тернопіль: Укрмедкнига, 1999. — 312 с.
7. Грачев Л. К. Программа социальной работы с семьями, имеющими детей-инвалидов. — М., 1992.
8. Журавлева И. В. Отношение населения к здоровью. — М., 1993.
9. Жуков Г.М., Ринда Ф.П. Практичні та теоретичні аспекти управління здоров'ям населення // Охорона здоров'я України. – 2002. – №1. – С. 32-35.
10. Задачи по достижению здоровья для всех: Европейская политика здравоохранения (пересмотр 1991 г.).
11. Зборовский Э. И., Гракович А. А. и др. Возможности оценки и снижения риска неинфекционных заболеваний. — Минск, 2000. — 171 с.
12. Здоровье, развитие, личность / Под ред. Г. Н. Сердюковской, Д. Н. Крилова, У. Кляйнпетер. — М.: Медицина, 1990. — 336 с.
13. Колбанов В. В. Валеология: основные понятия, термины и определения. — СПб.: ДЕАН, 2001. — 256 с.
14. Кургузов В. Т. Социально-медицинские аспекты работы с населением групп риска. — М.: Хризостом, 2000. — 152 с.
15. Клинические основы дошкольной коррекционной педагогики и специальной психологии: Сб. программ нормат. курсов для вузов / Под ред. В. И. Селиверстова. — М.: ВЛАДОС, 1999. — 176 с.
16. Куинджи Н. Н. Валеология: Пути формирования здоровья школьников: Метод. пособие. — М.: Аспект-Пресс, 2001. — 139 с.
17. Кульчицька Т., Курчатова Г., Ципко М., Подлужний Б. Сучасні закономірності громадського здоров'я в Україні // Главный врач. – 2008. – №8. – С. 35-36.
18. Купенко В.І., Трілленберг Г.І. Сфера охорони здоров'я: соціально-економічні та регіональні аспекти / НАН України; Рада по вивченню продуктивних сил України. – К., 2005. – 367 с.
19. Лисицын Ю. П. Здоровье населения и современные теории медицины. — М., 1982.
20. Лопухин Ю. М. О науке, творчестве и здоровье. — М., 1991.
21. Марков В. В. Основы здорового образа жизни и профилактика болезней: Учеб. пособие для студ. вузов. — М.: Академия, 2001. — 320 с.
22. Медведева Г. П. Этика социальной работы. — М.: Владос; МГСУ, 1999. — 205 с.
23. Медико-социальные проблемы юного материнства. — М., 1992.
24. Методика оцінки якості життя Всесвітньої організації охорони здоров'я: українська версія /

- За ред. С. В. Пхіденко. — Дніпропетровськ, 2001. — 599 с.
25. Москаленко В., Грузева Т. Всесвітня Організація Охорони Здоров'я як міжнародний координаційний центр громадського здоров'я // Главный врач. — 2008. — №4. — С. 27-34.
  26. Москаленко В., Зоріна С. Медико-соціальні проблеми демографічних процесів: сучасний стан і тенденції (огляд) // Главный врач. — 2007. — №9. — С. 32-40.
  27. Начинаем действовать: Книга для тех, кто хочет органи-зовать группу самопомощи в области психического здоровья. — М., 1999. — 39 с.
  28. Наше здоровье: Возрождение первичной медико-санитар-ной помощи. — 1999. — Вып. № 1. — 31 с.
  29. Основы социально-медицинской работы: Учеб. пособие. — М.: ГАСБУ, 1998. — 256 с.
  30. Основы социальной концепции русской православной церкви. — М., 2000. — 87 с.
  31. Основы социальной работы: Учебник. — М., 1999. — 368 с.
  32. Пономаренко В.М., Нагорна А.М., Москалец Г.М. та ін. Перелік діючих наказів МОЗ УРСР та МОЗ України. - К., 1997.
  33. Работа с голосами: от поражения к победе / Сост. Р. Колеман, М. Смит. — К., 1999. — 50 с.
  34. Пекелис В. Твои возможности, человек. — М., 1975.
  35. Права человека и профессиональная ответственность врача в документах международных организаций. — К.: Сфера, 1998. — 121 с. — Сер. “Врачи, пациенты, общество”.
  36. Сборник научно-методических материалов для службы формирования здорового образа жизни. — М., 1991.
  37. Сборник нормативных актов по вопросам социальной защиты населения, семьи и детства. — М., 1993.
  38. Социальная работа: Словарь-справочник. — М.: Контур, 1998.
  39. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / За заг. ред. Ю. В. Вороненька, В. Ф. Москаленка. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. — 680 с.
  40. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я: Підручник / За ред. Ю. В. Вороненька. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2002. — 332 с.
  41. Стандартные правила ООН — “Обеспечение равных возможностей для инвалидов ООН, 1994 г.”.
  42. Ткачук В. Г. Медико-социальные основы здоровья: Конспект лекций. — К.: МАУП, 1999. — 72 с.
  43. Требования биоэтики: Медицина между надеждой и опасениями: Сб. ст. — К.: Сфера, 1999. — 248 с.
  44. Стреляу Я. Роль темперамента в психическом развитии. — М.: Прогресс, 1982. — 231 с.
  45. Теория социальной работы / Под ред. Е. И. Холостовой. — М., 1998. — 332 с.
  46. Тетерский С. В. Введение в социальную работу. — М.: Академ. проект, 2000. — 477 с.
  47. Тщательно взвешенный прием лекарственных средств: Информация для психиатрических пациентов о лекарственных средствах, применяемых в психиатрии. — К.: Сфера, 1999. — 124 с.
  48. Факты для жизни. — Нью-Йорк, 2002. — 153 с.
  49. Фирсов М. В., Студенова Е. Г. Теория социальной работы. — М., 2000. — 431 с.
  50. Чернобыльская атомная электростанция / Национальная атомная энергогенерирующая компания “Энергоатом”, 2000. — 17 с.
  51. Черносивтов Е. В. Социальная медицина: Учеб. пособие для студ. вузов. — М.: ВЛАДОС, 2000. — 304 с.
  52. Чумаков Б. Н. Валеология: Курс лекций. — М., 2000. — 406 с.
  53. Эрнст Кречмер. Строение тела и характер. — М.: Апрель пресс, 2001. — 341 с.
  54. Юзеф Майк. Социальное учение католической церкви. — Рим; Люблин, 1994. — 480 с.
  55. Яременко О. О., Балакірева О. М., Вакуленко О. В., Варбан М.Ю., Волинець Л. С. Формування здорового способу життя молоді: проблеми і перспективи / Українсько-канадський проект «Молодь за здоров'я»; Український ін-т соціальних досліджень. — К., 2000. — 207 с.

Робоча програма навчального курсу

«Основи охорони здоров'я»

Укладач: *Тимчик Олеся Володимирівна*, кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри анатомії і фізіології людини Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка